

OČEKIVANJA SLOVENSKE MLADEŽI OD VOJNOG ZANIMANJA/PROFESIJE I OD VOJNE ORGANIZACIJE KAO RADNE OKOLINE

(Istraživanje *Slovenska mladež i vojna profesija, 1997.*¹)

Igor Kotnik Dvojmoč i Vinko Vegič

UDK: 355.1(497.4)"199"
355.3(497.4)"199"

Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 01.07.2000.
Prihvaćeno: 15.09.2000.

Sažetak

Stavovi slovenske mladeži spram vojske i njena motivacija za vojni poziv već su i ranije bili predmetom nekoliko studija. Slovenska mladež i vojna profesija iz 1997. godine prvo je istraživanje provedeno nakon što je Slovenija 1991. godine stekla nezavisnost i stvorila vlastitu vojnu organizaciju. Istraživanje je bilo usredotočeno na učenike trećih razreda srednje škole, a sprovedeno je u siječnju 1997. godine. Broj ispitanika koji su ispunili upitnik bio je 1642 (54,4 % muških i 45,4 % ženskih ispitanika). Zbroj je 99,8%. – Zbog velikog broja varijabli u našem upitniku (406), u ovom radu prikazat ćemo samo najvažnije i i najzanimljivije rezultate i nalaze koji se odnose na očekivanja slovenske mladeži od vojnog zanimanja/profesije i od vojne organizacije kao radne okoline. Ovi aspekti odnose se na (1) poželjno trajanje ugovorne vojne službe, (2) mjesto službovanja (zemljopisni aspekt), (3) poziciju u službi (funkcionalni aspekt odnosno pitanje poželjne uloge), (4) stavove mladeži spram pojedinih grana, rodova i službi u okviru oružanih snaga, (5) beneficije nakon prestanka djelatne vojne službe i (6) plaću ili naknade. Rezultati našeg istraživanja pokazuju neočekivani interes mladeži za vojno zanimanje/profesiju. Ugovor o vojnoj službi koji bi potpisao najveći broj mladih Slovenaca sadržavao bi sljedeće odredbe: godina dana vojne službe na neborbenoj tehničkoj ili administrativnoj poziciji uz nešto službe u inozemstvu te stipendija za studij nakon okončanja službe.

Ključne riječi: vojno zanimanje/profesija, stavovi mladeži, Slovenija

¹ Naručitelji i financijeri ovog istraživačkog projekta bili su Ministarstvo obrane i Ministarstvo znanosti i tehnologije (Republike Slovenije, *op. prev.*). Istraživanje je proveo Centar za obrambena istraživanja pri Institutu društvenih znanosti na Fakultetu društvenih znanosti (u Ljubljani, *op. prev.*). Pripremili su ga i sproveli dr. Anton Grizold, dr. Ljubica Jelušič, mr.

1. POVIJEST ISTRAŽIVANJA STAVOVA MLADEŽI PREMA VOJSCI U SLOVENIJI

Stavovi slovenske mlaži prema vojsci i motivacija za vojnu profesiju u prošlosti su nekoliko puta istraživani². *Slovenska mladež i vojna profesija* iz 1997. godine prvo je istraživanje provedeno nakon što je Slovenija 1991. godine stekla nezavisnost i stvorila vlastitu vojnu organizaciju. Godine 1991. nova je država otpočela izgradnju oružanih snaga razvijajući ih iz Teritorijalne obrane koja je bila dio ranijeg obrambenog sustava. Današnja Slovenska vojska suočena je s gotovo potpuno različitim problemima nego oružane snage drugih tranzicijskih država te se od njih razlikuje u mnogim aspektima³. Časnici i dočasnici su regrutirani od osoblja bivše Teritorijalne obrane, od pričuvnih časnika i dočasnika koji su prije 1991. godine bili uposleni u civilnom sektoru, od časnika i dočasnika, uglavnom Slovenaca, iz bivše Jugoslavenske narodne armije, od završenih studenata studija obrane i iz Ministarstva unutarnjih poslova. Ovakva politika upošljavanja rezultirala je heterogenošću časničkog i dočasničkog kadra u sadašnjoj vojnoj strukturi i nedovoljnom kvalificiranosti osoblja.

Osoblje se sada sastoji od ročnika (opća vojna obveza, s mogućnošću prigovora savjesti, uključuje odsluženje vojnog roka u trajanju od sedam mjeseci) i malobrojnih profesionalnih vojnika. Dočasnici i časnici su profesionalci koji su cijeli život posvetili vojnoj karijeri.

Obrazovna politika Slovenske vojske također ima neke posebnosti. Zbog male veličine oružanih snaga, Slovenija nema vojnu akademiju. Za osoblje koje se prima na časničke ili dočasničke dužnosti zahtijeva se civilno obrazovanje. Za dočasnike se, bar formalno, traži srednje obrazovanje, a za časnike sveučilišno⁴. Nakon prijama u vojnu službu, kandidati za dočasnike i časnike prolaze jednogodišnje vojno obrazovanje – šest mjeseci u školi i šest mjeseci u postrojbi). Postoji, međutim, nekoliko iznimaka – zbog uloge koju su imali u "oružanom srazu" s bivšom federalnom vojskom 1991. godine, određen broj vojnih osoba dostigao je sadašnje položaje bez potrebnog formalnog obrazovanja i profesionalnih umijeća.

Vinko Vegič i mr. Igor Kotnik Dvojmoč. Savjetnici za metodologiju bili su dr. Mirjana Ule i dr. Vlado Miheljak. Pri obradi statističkih podataka usko smo i plodno surađivali s mr. Slavkom Kurdijom.

² U bivšoj Jugoslaviji stavovi mladeži i motivacija za vojnu profesiju istraživani su počam od sredine šezdesetih godina prošlog stoljeća. Problem je posebno pažljivo istraživan u Sloveniji čije je stanovništvo bilo podzastupljeno među profesionalnim vojnicima. Dva posljednja istraživanja provedena su 1985. i 1989. godine.

³ U posljednjih sedam godina u Sloveniji su se mogle opaziti sljedeće značajke, različite od situacije u drugim tranzicijskim zemljama: izgradnja a ne restrukturiranje oružanih snaga, povećanje a ne smanjenje oružanih snaga, izgradnja bazne vojne industrije a ne konverzija vojne industrije, manjak a ne višak vojnih (polu)profesionalaca (dočasnika i časnika), manjak a ne višak vojne opreme i težih oružanih sustava...

⁴ Civilni obrazovni sustav u Sloveniji sastoji se od osam godina osnovnog školovanja, tri do četiri godine srednjeg i pet godina sveučilišnog školovanja (nakon četverogodišnje srednje škole).

U Sloveniji civili sa završenom srednjom školom ili sa fakultetskom diplomom imaju mogućnost da u vojnu službu uđu na neodređeno vrijeme (životni poziv) ili na određeno vrijeme. Žene ne podliježu vojnoj obvezi, ali mogu ući u vojnu službu kao profesionalci svih razina.

Naš istraživački projekt temelji se na činjenici da se vojno osoblje u Sloveniji sastoji od tri različite podkategorije: vojnika, dočasnika i časnika. Od profesionalnih vojnika traži se da imaju završeno minimalno trogodišnje srednje obrazovanje. Istraživanje provedeno 1997. godine odnosilo se na motivaciju za sve tri razine vojne profesije. Oni, koji završe srednju školu, kandidati su za profesionalne vojnike i dočasnike, a oni sa završenim sveučilišnim studijem kandidati su za časničke dužnosti.

Posljednjih godina, u personalnoj politici Slovenske vojske zamijećena je specifična situacija. Postrojbe su suočene s manjkom dočasnika i časnika a i obrazovna struktura postojećeg sastava je nezadovoljavajuća. Uprkos tome, zbog proračunskih ograničenja upošljavanje novog osoblja bilo je vrlo ograničeno, a u pojedinim razdobljima i posve obustavljeno. To je dovelo do krive predstave da vojska raspolaže dostatnim brojem ljudi i da vojska poklanja malu ili nikakvu pozornost javnim kampanjama informiranja i regrutiranja osoblja. Vojska će se suočiti s povećanim potrebama za osobljem kako zbog umirovljenja postojećeg kadra tako i zbog povećanog udjela profesionalnog kadra do kojeg će doći u vezi sa suradnjom a možda i s članstvom u zapadnim sigurnosnim organizacijama.

2. METODOLOGIJSKI PRISTUP

Istraživanje *Slovenska mladež i vojna profesija* usredotočeno je na mladež u srednjim školama. Sveučilištarci i mladež koja ne pohađa srednju školu ispušteni su iz uzorka. Takva je odluka donesena (1) jer značajan dio srednjoškolske mladeži namjerava nastaviti školovanje na sveučilišnoj razini pa stoga ova populacija uključuje odgovarajući broj onog budućeg osoblja koje će imati sveučilišne diplome te (2) stoga što oni koji nemaju završeno srednjoškolsko obrazovanje ne ispunjavaju uvjete potrebne za prijam u vojnu službu. Uzorak mladeži u istraživanju iz 1997. godine konstruiran je tako da odgovara sljedećim kriterijima: (a) numerička dostatnost uzorka, (b) reprezentativnost u odnosu na sve regije Slovenije, (c) reprezentativnost u odnosu na sve obrazovne programe koji se izvode na srednjoškolskoj razini. Budući da žene mogu biti primljene u profesionalnu vojnu službu, naš je uzorak uključivao i učenice.

Ispitivanje je provedeno među učenicima trećega razreda srednjoškolskih obrazovnih programa. Tako smo odlučili jer smo držali da se učenici prvoga razreda nisu još dovoljno "stabilizirali" u novoj sredini, a da su učenici četvrtoga razreda već odabrali svoja buduća zanimanja. Između učenika drugoga i trećega razreda izabrana je onda starija skupina. Dob učenika u uzorku bila je između 17 i 19 godina. Ispitivanje je izvršeno u siječnju 1997. godine. Konačni broj ispitanika u

uzorku iznosio je 1642 i sastojao se od 54,4 posto muških i 45,4 posto ženskih ispitanika.

Upitnikom izrađenim za ovo ispitivanje naročito smo htjeli izmjeriti:

- stavove slovenske mladeži spram nacionalne sigurnosti i Slovenske vojske;
- spremnost (interes) za profesionalnu vojnu službu;
- očekivanja od vojne organizacije kao radne okoline; te
- odnos između socijalnih značajki i motivacije za vojno zanimanje/profesiju.

Zbog velikog broja varijabli u našem upitniku (406), u ovom radu prikazat ćemo samo najvažnije i najzanimljivije rezultate i nalaze⁵ koji se odnose na očekivanja slovenske mladeži od vojnog zanimanja/profesije i od vojne organizacije kao radne okoline.

3. NEKE POSEBNOSTI VOJNOG ZANIMANJA/ PROFESIJE I VOJNE ORGANIZACIJE KAO RADNE OKOLINE

Usprkos nekim promjenama u suvremenim oružanim snagama može se očekivati da će vojno zanimanje/profesija i dalje pred vojne osobe i članove njihovih obitelji postavljati određene zahtjeve i nametati im obveze koje nisu karakteristične za većinu drugih zanimanja i profesija (Pinch, 1987).

Budući da ti zahtjevi i obveze izravno utječu na odlučivanje mladih hoće se li ili neće odlučiti za vojni poziv, slovenskoj srednjoškolskoj mladeži postavili smo neka pitanja koja su trebala pomoći da se uspostavi bolje razumijevanje nekih posebnosti u statusu koje proizlaze iz posebnih zahtjeva i značajki vojnog poziva/profesije. Neka još uvijek nerazriješena statusna pitanja pripadnika slovenskih oružanih snaga (izjednačenje statusa djelatnog osoblja sa statusom državnih službenika, beneficirani radni staž, neplaćeni prekovremeni rad, trajanje ugovora, povlastice nakon okončanja vojne službe itd.), sugeriraju da se s velikom vjerojatnošću u Sloveniji, u budućnosti, mogu očekivati neugodne komplikacije ukoliko se ovi problemi počnu rješavati kasno ili se uopće ne riješe.

Napetosti koje proizlaze iz nedovoljno definiranih statusnih posebnosti djelatnog vojnog osoblja nisu još dosegle razmjere koje bi mogle bitno ugroziti učinkovitost slovenskih oružanih snaga i mogućnost reprodukcije osoblja⁶. No, zbog

⁵ Neki drugi rezultati prikazani su u radu na engleskom jeziku pod naslovom "Some Aspects of Slovenian Youth Attitudes Towards National Security and Military Profession – 1997 Survey", prezentiranom na konferenciji *Oružane snage u demokratskom društvu* održanoj u Sofiji 27.-30. travnja 1998. godine. Završni izvještaj projekta na slovenskom jeziku ima više od 200 stranica.

⁶ Mogućnost reprodukcije je ipak ograničena, a od nedavno i ozbiljno ugrožena, no za sada na tu situaciju više od nerazriješenih pitanja statusa utječu neki drugi razlozi.

navedenih problema mogu se očekivati neke poteškoće u procesu pronalaženja novog osoblja odnosno novačenja. Na sreću, slovenske oružane snage još uvijek nisu posve izolirana društvena institucija (premda se nekima izolacija sviđa te bi je još i pojačali), pa stoga informacije o nezadovoljstvu djelatnog vojnog osoblja privlače pozornost javnosti. U svakom slučaju, ove okolnosti ne djeluju stimulativno na mlade kandidate za vojnu službu. Mladež koja dolazi iz obitelji u kojima je netko vojna osoba najbolje je upoznata sa spomenutim poteškoćama. Kako mladež koja dolazi iz takvih obitelji sada pokazuje najjasniji i najveći interes za vojno zanimanje/profesiju, bit će neobično da to tako ostane ako se poteškoće i povećaju.

3.1. Poželjno trajanje ugovorne vojne službe

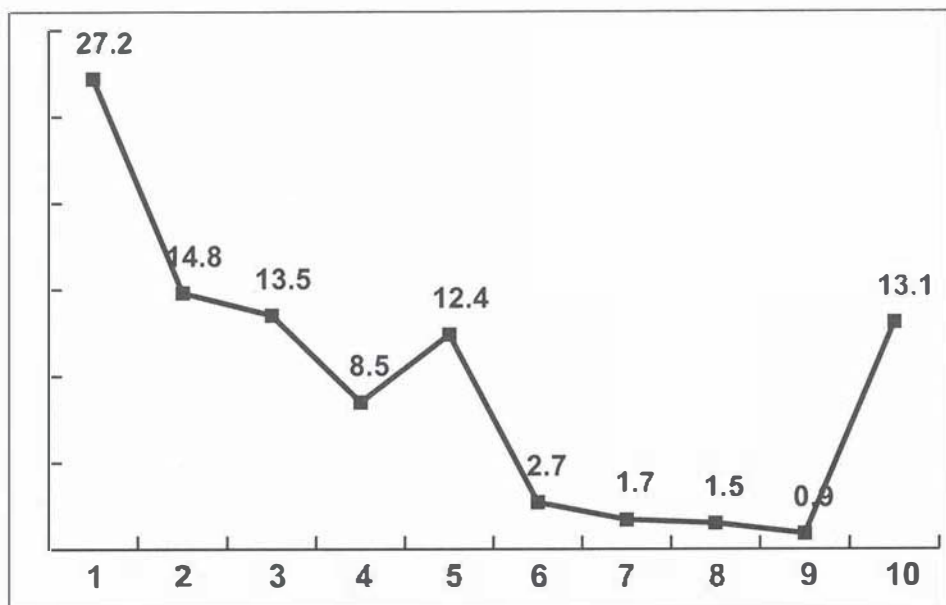
Prema pretpostavljenom trajanju ugovorne vojne službe potencijalni kandidati mogu biti podijeljeni u dvije skupine:

1. Vojnici s kratkoročnom vojnom službom za koje vojna služba predstavlja samo jedan od mogućih poslova, u načelu prvi u životu, i samo jednu od postaja u njihovoj kasnijoj pretežno civilnoj karijeri:
2. Vojnici s dugoročnom vojnom službom za koje vojna služba predstavlja posao kojeg će obavljati cijeli život te doživotno opredjeljenje i karijeru.

Moskos i Bachman (Gade i Elig, 1987.) potvrdili su hipotezu da kratkoročna vojna služba, koja traje, primjerice, dvije godine i koja uz slabije financijske probitke tijekom službe daje neke obrazovne beneficije nakon završetka službe, predstavlja najzanimljiviji oblik za slične skupine mladeži kao i prije ukidanja vojne obveze. To znači da je takva služba najzanimljivija za završene učenike srednjih škola koji kratkoročnom vojnom službom mogu doći do financijske potpore za kasnije obrazovanje na sveučilišnoj razini⁷.

U kontekstu planova o proširenju profesionalne (dragovoljačke) komponente slovenskih oružanih snaga našim smo ispitanicima postavili pitanje o tome što bi prema njihovom mišljenju bilo najprihvatljivije trajanje ugovorne vojne službe ili, drugim riječima, koliko bi godina htjeli služiti u vojsci (GRAFIKON 1.).

⁷ Kratkoročna vojna služba pokazala se u SAD vrlo učinkovitom u financijskom pogledu. Rezultati istraživanja pokazali su da je 59 posto novaka koji su unovačeni za dvogodišnju službu iskazalo da se ne bi ni prijavili kad dvogodišnja opcija ne bi postojala. Ostalih 41 posto prijavilo bi se i bez toga. Kratkoročna vojna služba nije važna samo zbog svojih kvantitativnih nego i kvalitativnih aspekata. Najveći broj najkvalitetnijih kandidata dolazio je iz prve skupine, što pokazuje da se takvi kandidati ne bi odlučili za prijavljivanje da nije postojala mogućnost kratkoročne službe (Gade i Elig, 1987.).

GRAFIKON 1. Najprihvatljivije trajanje ugovorne vojne službe
(Izvor: Centar za obrambena istraživanja, 1997.)

Temeljem podataka iz GRAFIKONA 1 možemo jasno razlikovati četiri skupine srednjoškolske mladeži. Najveći broj ispitanika, njih 27,2 posto, naginje jednogodišnjoj vojnoj službi. Druga, jasno izražena skupina, sklona je vojnoj službi u trajanju od dvije do pet godina, na koju otpada po 13 do 15 posto ispitanika za svaki pojedinačni rok trajanja službe (u godinama). Nešto su manje zainteresirani za četverogodišnju službu koju je izabralo samo 8,5 posto ispitanika. Za treću skupinu – trajanje službe od šest do devet godina – ne vlada posebno zanimanje. S porastom broja godina vojne službe opada interes za nju pa bi 2,7 posto ispitanika izabrao šestogodišnje trajanje, dok se za devetogodišnje trajanje opredijelilo svega 0,9 posto ispitanika. Ostaje nejasno koliko se uopće ispitanika izjasnilo za službu, odnosno jesu li u ovdje navedene skupine podijeljeni svi ispitanici ili samo oni koji su zainteresirani za vojnu službu. Pri objašnjavanju spomenutog smanjenja interesa valjalo bi se podsjetiti interpretacije koju su u nešto drugačijem kontekstu ponudili Manigart, Wauters i Charrault (1994.). Oni misle da je čimbenik koji mlade odvraća od dulje službe upravo njena relativna duljina. Većina mladih izražava strah da bi mogli biti zarobljeni u zanimanju koje dovoljno ne poznaju. Kad razmišlja o duljem trajanju ugovorne službe, mladoj osobi na pamet dolazi važno pitanje – što ću činiti ako mi se u jednom trenutku vojno zanimanje/profesija više ne bude dopadala?

Deset i više godina vojne službe je posebna kategorija za koju bi se odlučilo 13,1 posto učenika slovenskih srednjih škola. To su nedvojbeno oni koji vojnu službu shvaćaju kao svoje životno opredjeljenje. Također je zanimljivo da je njihov udio skoro jednak postotku onih koji su naveli da su "jako zainteresirani za vojno zanimanje/profesiju."⁸

3.2. Mjesto službovanja (zemljopisni aspekt)

O impresijama mladeži o vojnoj službi dobili smo važne podatke i kad smo analizirali njihove odgovore na pitanje o tome gdje bi rado službovali ukoliko se uposle u slovenskim oružanim snagama (TABLICA 1). Premda se radi o istom formatu podataka kao i kod onih koji su prikazani u GRAFIKONU 1, ovdje su dani u tabličnom prikazu.

Mjesto službovanja	Ispitanika, %
Samo u Sloveniji	40,4
Uglavnom u Sloveniji, nešto u inozemstvu	46,3
Uglavnom u inozemstvu, nešto u Sloveniji	9,5
Samo u inozemstvu	3,8

TABLICA 1. Gdje biste željeli služiti ako se zaposlite u slovenskim oružanim snagama?

Kad se vide ovi podaci, prvi utisak jest da je slovenska srednjoškolska mladež, koja bi htjela služiti u vojsci, očevidno svjesna posljedica koje vojnom području prate približavanje Slovenije zapadnim sigurnosnim i političkim asocijacijama. Popriličan broj ispitanika (46,3 posto) sklon je tome da dio vojne službe odradi i u inozemstvu. To je podatak koji je vrlo poticajan ima li se u vidu da sudjelovanje u spomenutim asocijacijama pretpostavlja aktivne vojne misije zemalja članica i izvan njihovih nacionalnih teritorija. Usprkos tome, mladež još uvijek vojnu službu povezuje pretežno s obranom integriteta nacionalnog teritorija i nacionalne suverenosti, budući da se više od četvorice među desetero odlučilo za vojnu službu samo na tlu Slovenije. Podaci će izazvati još više optimizma kod onih koji su za proširenje sudjelovanja slovenskih oružanih snaga u međunarodnim vojnim misijama, ako uzmemo u obzir želje o mjestu službovanja onih ispitanika koji su

⁸ Ispitanici su odgovarali i na pitanje: "Jeste li osobno zainteresirani za vojno zanimanje/profesiju?" Ponuđeni su bili odgovori na skali od pet stupnjeva: (1) nisam uopće zainteresiran, (2) jedva sam zainteresiran, (3) zainteresiran sam, (4) dosta sam zainteresiran i (5) jako sam zainteresiran.

“dosta” ili “jako zainteresirani” za vojno zanimanje/profesiju. U obje kategorije broj takvih ispitanika daleko je veći nego u cijelom uzorku. U populaciji u originalu. (54,5 posto onih koji su “dosta zainteresirani” i 55,3 posto onih koji su “jako zainteresirani” u usporedbi s 46,3 posto u cijelom uzorku).

3.3. Pozicija u službi – funkcionalni aspekt (pitanje poželjne uloge)

Sljedeći aspekt, vrlo bitan za definiranje statusa vojnog osoblja, tiče se uloga i dužnosti koje bi htjeli obavljati. Rezultati usporedivih istraživanja (Manigart, Wauters i Charrault, 1994.) pokazali su da visoka vjerojatnost obavljanja borbenih uloga i visoka vjerojatnost sudjelovanja u vojnim misijama izvan nacionalnog teritorija imaju vrlo negativan činak na proces novačenja. Zato smo slovensku mladež htjeli upitati o njihovom odnosu spram borbenih i neborbenih dužnosti/uloga (TABLICA 2).

Dužnost/uloga	Ispitanika, %
Borbena (izravno sudjelovanje u borbi: pješak, topnik u tenku itsl.)	43.7
Neborbena (logistička, tehnička, sanitetska itsl.)	54.1

TABLICA 2. Koju biste dužnost (ulogu) htjeli obavljati (imati)?

Udio onih koji bi htjeli obavljati neborbene dužnosti (uloge; 54,1 posto) značajno je veći od postotka onih koji bi radije izabrali borbene dužnosti (uloge; 43,7 posto). Sa stajališta vojne organizacije rezultat je posve zadovoljavajući budući da je udio borbenih dužnosti (uloga) u oružanim snagama najrazvijenijih industrijskih država manji od 10 posto⁹. Sukladno našim rezultatima, možemo očekivati da ćemo se morati suočiti s ponešto neobičnim problemom. Bit će poprilično teško velikom broju potencijalnih kandidata za mjesta vojnika, dočasnika i časnika, koji će htjeti obnašati izravne borbene dužnosti (uloge), objasniti da samo najbolji mogu biti za to izabrani. Ostali će se morati “zadovoljiti” obnašanjem neborbenih dužnosti (uloga), koje su za mlade ljude manje privlačne ali su vrlo važne i nezamjenjive na suvremenom bojištu. U spomenutom kontekstu podaci daju manje razloga za optimizam uzmemo li u obzir kategorije onih koji su “dosta” i “jako zainteresirani” za vojno zanimanje/profesiju. U obje podskupine udio onih koji su “borbeno orijentirani” je značajno viši nego u cijelom uzorku (59,6 posto “dosta zainteresiranih” i čak 77,7 “jako zainteresiranih” u usporedbi s 43,7 posto u cijelom uzorku).

⁹ Više o tome može se naći u Manigart (1990.), Kuhlmann i Lipper (1992.), Oetting (1984.), *International Military and Defense Encyclopedia* (1993.) i Kotnik (1994.).

3.4. Stavovi mladeži spram pojedinih grana, rodova i službi oružanih snaga

Unutar oružanih snaga prepoznaje se sve veća unutarnja dioba rada koja je izravni rezultat razvoja vojne tehnologije i ratne vještine. Ovaj proces diferencijacije nije imao samo povoljan utjecaj na učinkovitost sve razuđenijih oružanih snaga. On je istovremeno stvarao unutarnje napetosti između pojedinih strukturalnih elemenata što je pak ograničilo homogenost i operativne sposobnosti oružanih snaga. Najvidljiviji oblik strukturalne diferencijacije unutar oružanih snaga na *općenitoj razini* jest postojanje grana (kopnena vojska, ratno zrakoplovstvo i ratna mornarica), na *posebnoj razini* postojanje različitih rodova i službi unutar grana i na *pojedinačnoj razini* postojanje različitih vojnih specijalnosti unutar rodova i službi.

Očito je da je mladež razvila preferencijalnu hijerarhiju spram pojedinih grana oružanih snaga. Proces donošenja odluke za ili protiv ulaska u vojnu službu je svakako utemeljen na usporedbi s najperspektivnijim civilnim zanimanjima – što se vojno zanimanje predstavlja kao bliže općenitom civilnom profesionalnom svijetu, veća je motivacija za vojnu službu (Pinch, 1987.)¹⁰. U tom kontekstu valja se podsjetiti činjenice da ona vojna zanimanja u kojima strojevi mogu zamijeniti ljude obično ne pate od nedostatka osoblja (Bebler, 1987.). Pri tome nije riječ samo o tome da ljudi mogu biti zamijenjeni tehnologijom, nego je to rezultat činjenice da su tehnički orijentirana vojna zanimanja privlačnija, manje naporna, sigurnija i da u isto vrijeme nude veće mogućnosti za "bezbolno" povlačenje iz vojne službe i lakšu integraciju u civilnu sferu, gdje je mnogo jednostavnije pronaći posao ukoliko se raspolože tehničkim znanjima.

Prema našim nalazima, problemi u pronalaženju novog osoblja neće podjednako pogoditi različite dijelove oružanih snaga. Uzimajući u obzir strukturalne i organizacijske razlike između različitih dijelova oružanih snaga, s velikim stupnjem vjerojatnosti možemo zaključiti da:

1. Manje prestižni dijelovi vojne organizacije, primjerice kopnena vojske i unutar nje pješaštvo, imat će veće probleme u pronalaženju osoblja odgovarajuće kvalitete i u dostatnim brojevima.
2. Vojna organizacija imat će manje problema u pronalaženju kandidata za časnike nego za dočasnike i vojnike.

Rezultati našeg istraživanja potvrđuju da ovi zaključci vrijede i za slovenske oružane snage. Na pitanje: "Ako pretpostavimo da ste zainteresirani za vojno i/ili obrambeno orijentirano zanimanje, što biste izabrali?" 24,4 posto ispitanika odgovorilo je "vojnika u slovenskim oružanim snagama", 17,2 posto "dočasnik u slovenskim oružanim snagama", 43,5 posto "časnik u slovenskim oružanim snagama", a 36,1 posto "civilni ekspert za sigurnosne i obrambene poslove". Zbir je 121,2

¹⁰ Važno je zamijetiti da je retencijska motivacija jača među onima koji služe u potpornim tehničkim i administrativnim zanimanjima u Kanadskim oružanim snagama, osobito u prvih pet godina službe (Pinch, 1987.).

posto. Rezultate bi valjalo usporediti s proporcijama triju kategorija osoblja u suvremenim oružanim snagama – vojnika, dočasnika i časnika. Kao temelj usporedbe može poslužiti opća proporcija od 4:3:1 koja je utvrđena u njemačkim oružanim snagama i spomenuta kod Kuhlmana i Lipperta (1992.).¹¹ Ako odgovore slovenske mladeži o izboru jedne od tri kategorija (24,4 posto, 17,2 posto i 43,5 posto) transponiramo u odnos, dobivamo proporciju od 1,4:1:2,5 što pokazuje veliki nesrazmjer u usporedbi sa spomenutom proporcijom od 4:3:1 u suvremenim oružanim snagama. Interes mladeži za časnička mjesta je tri i pol puta veći, a za dočasnička mjesta tri puta manji nego što bi bilo potrebno.

Iako su nadmetanja pa i sukobi između strukturalnih elemenata suvremenih oružanih snaga prije svega rezultat nedovoljnih financijskih sredstava i nastojanja svakog od njih da prigrabi što veći dio vojnog proračuna (Moskos i Burk, 1994.), mora se ipak kazati da su spomenute napetosti između grana, rodova i službi ipak tradicionalne naravi i da potječu iz razlika u njihovu prestižu koji je rezultat cijelog niza čimbenika (narav posla i uvjeti rada, pristup modernoj tehnologiji, korisnost stečenog znanja u civilnom životu, selektivnost prilikom prijama itd.). Dakle, spremnost slovenske mladeži za ulazak u vojnu službu usko je povezana s problemom strukturalne diferencijacije oružanih snaga, budući da postoji veći interes za prestižnije dužnosti (uloge) u suvremenim oružanim snagama (TABLICA 3).

U pripremanju liste modaliteta koristili smo se strukturom rodova slovenskih oružanih snaga, budući da one nisu podijeljene na grane. Rodovi i službe slovenskih oružanih snaga mogu se u raščlambi rezultata odgovora grupirati u pet skupina:

1. Prva skupina je unimodalna – sukladno predviđanjima u nju ide najprestižniji rod (u skladu sa slovenskom strukturom) – ratno zrakoplovstvo.
2. Druga skupina sastoji se od protuzrakoplovne obrane, ratne mornarice i prometne službe koje su tradicionalno vrlo zanimljive za slovensku mladež.
3. U trećoj skupini nalaze se racionalniji izbori koji nemaju prestiž (osim prvoga), ali pružaju najsigurniju i najudobniju službu u oružanim snagama (stožerna administracija – pravna, financijska, psihologijska služba, informatika i služba veza), za koje se opredijelilo 14 do 20 posto ispitanika.
4. Četvrtu skupinu predstavljaju fizički najzahtjevniji rodovi u kojima ima mnogo "rintanja": oklopne postrojbe, pješništvo, inženjerija, topništvo, te nuklearna, kemijska i biologijska obrana s 10 do 14 posto odgovora. Zanimljiv je razmjerno visoki položaj pješništva u odnosu na općenito mišljenje da se ono posljednjih godina nalazi na dnu.
5. U petoj skupini su druge službe: tehnička, sanitetska, logistička, koje je izabralo manje od desetine ispitanika; ocjena koju mladeži ima o njima tako je niska

¹¹ Dakako, između pojedinih grana postoje razlike. Godine 1984. odnos između časnika, dočasnika i vojnika u njemačkoj kopnenoj vojsci bio je 1:3:5, u ratnom zrakoplovstvu 1:3:4 i u ratnoj mornarici 1:3:3 (Kuhlmann i Lippert, 1992.) Izostavljen broj stranice (10).

Rodovi/službe slovenskih oružanih snaga*	Ispitanika, %	Rang
Ratno zrakoplovstvo	39,0	1
Protuzrakoplovna obrana	28,4	2
Prometna služba	27,3	3
Ratna momarica	26,1	4
Stožerna administracija (pravna, financijska, psihologijska služba)	18,2	5
Informatika	15,5	6
Veza	14,3	7
Oklopne postrojbe	14,0	8
Pješništvo	13,2	9
Inženjering	12,1	10
Topništvo	10,7	11
Nuklearna, kemijska i biologijska obrana	9,9	12
Tehnička služba	8,9	13
Sanitetska služba	5,3	14
Logistika /dobar dio ranije spomenutog spada u logistiku (promet, financije, sanitet...)/	4,4	15
Ne znam, nisam razmišljao o tome	9,4	-

TABLICA 3. Ukoliko se odlučite za vojno zanimanje/profesiju, u kojem biste rodu/službi slovenskih oružanih snaga željeli biti zaposleni? (Bilo je moguće dati više odgovora.)

* Rodovi/službe poredani su u tablici prema rangu koji su postigli u odgovorima ispitanika. U upitniku su rodovi/službe bili poredani nasumce kako bi se izbjegao utjecaj poretka na odgovore ispitanika.

da to ne može biti nadoknađeno njihovom razmjerno visokom sigurnošću i udobnošću.

U slučajevima odlučivanja mladih za vojno zanimanje/profesiju, očito je da bi najviše voljeli doći na dužnosti u ratnom zrakoplovstvu, u protuzrakoplovnoj obrani, prometnoj službi i u ratnoj momarici, a najmanje u tehničkoj, sanitetskoj i logističkoj službi. Ako se to usporedi sa stvarnim potrebama za osobljem u tim rodovima i službama, jasno je na kojim se mjestima može očekivati višak a na kojima manjak kandidata. Vrlo je neopovoljno da u su malim slovenskim oružanim snagama potrebe najprestižnijih rodova i službi, a koje i slovenska mladež najviše favorizira, naročito ograničene. Na taj način veliki broj kandidata neće imati mogućnost ostvariti svoje želje i morat će se zadovoljiti mjestimu u rodovima i

službama koji nisu tako prestižni. Ne treba zaboraviti da bi ova okolnost mogla uzrokovati bitno smanjenje njihove motivacije i radnog učinka. Nesrazmjer između interesa mladeži za određene rodove i službe i stvarnih potreba treba imati na umu pri određivanju informacijskih i promotivnih djelatnosti Ministarstva obrane u procesu poticanja mladeži da se opredijeli za vojno zanimanje/profesiju. Različitim metodama propagandnih kampanji potrebno je rodove i službe, koji su manje prestižni i koji po pravilu pate od nedostatka ljudstva, učiniti bližima i atraktivnijima za srednjoškolsku mladež.

I opet su rezultati vidljivo manje optimistični uzmu li se u obzir kategorije onih koji su "dosta" ili "jako zainteresirani" za vojno zanimanje/profesiju (TABLICA 4). U obje podskupine, udio onih koji su zainteresirani za najprestižnije rodove i službe značajno je veći nego u cijelom uzorku. Istovremeno mogu se opaziti i neke promjene u rangui modaliteta. Prva i druga skupina ostaju nepromijenjene, no u trećoj najvidljiviju i ohrabrujuću promjenu predstavlja to što se pješništvo s devetog popelo na peto mjesto. Ova je promjena bitna ponajprije stoga što je pješništvo bilo tradicionalno najbrojniji rod koji je istovremeno za slovensku mladež bio najmanje prestižan.

Već u vrijeme pripremanja upitnika pretpostavljali smo postojanje nejednakog interesa za navedene rodove i službe. Stoga smo htjeli doznati zašto je tome tako (TABLICA 5).

Značajan dio slovenske srednjoškolske mladeži (15,8 posto) ne zna zašto se odlučio za pojedini rod ili službu ili o tome nije razmišljao. Drugi ispitanici dali su ponajvećma dva razloga za odluku – da se radi o nečem što je zanimljivije (66,3 posto) odnosno da im se otvara mogućnost da postignu nešto posebno (31,6 posto). Djelomično se ističe i razlog stjecanja vještina koje mogu koristiti u civilnom poslu (12,1 posto). Korisnost ovih podataka je u identifikaciji onih čimbenika koji bi valjalo posebno naglašavati u informativnim i propagandnim kampanjama za rodove i službe koji mogu biti suočeni s manjkom u procesu pronalaženja osoblja. U kampanjama bi valjalo pokušati uvjeriti mladež da posao u, primjerice, inženjeriji, topništvu, nuklearnoj, kemijskoj i biološkom obrani, u tehničkoj i sanitetskoj službi te u logistici, može biti zanimljiv, da je nešto posebno i da se tu mogu steći vještine koju mogu biti korisne u budućem civilnom poslu.

3.5. Beneficije nakon prestanka djelatne vojne službe

Jedno od najvažnijih pitanja za profesionalne vojnike povezano je s beneficijama nakon prestanka djelatne vojne službe. Precizno definiranje i dosljedna dodjela tih beneficija utječe na dugoročnu spremnost potencijalnih kandidata da se odista opredijele za vojno zanimanje/profesiju, da ostanu u vojnoj organizaciji do kraja ugovornog roka te da, u slučaju kratkoročnih ugovora, ponovno potpišu ugovor. Ispitanike smo pitali koje bi beneficije izabrali na kraju ugovorne službe ukoliko ne bi htjeli ponovno potpisati ugovor. Namjera je bila dvojaka i to:

Rod/sluzba slovenskih oružanih snaga	Ispitanika, %		Rang
	Dosta zainteresirani	Jako zainteresirani	
Ratno zrakoplovstvo	43,9	44,7	1
Protuzrakoplovna obrana	35,9	42,2	2
Prometna služba	30,7	34,0	3
Ratna mornarica	30,4	30,1	4
Pješaštvo	19,6	27,2	5
Oklopne postrojbe	19,6	24,8	6
Topništvo	17,5	16,5	7
Inženjerija	13,2	13,6	8
Veza /veza je bolje plasirana od inženjerije ukoliko mjesto u poretku odgovara zbroju postotaka u obje podskupine/	17,8	11,7	9
Stožerna administracija (pravna, financijska, psihologijska služba)	15,0	10,7	10
Nuklearna, kemijska i biologijska obrana	9,5	10,2	11
Tehnička služba	8,0	9,7	12
Informatika	12,3	8,3	13
Logistika	4,9	6,8	14
Sanitetska služba	5,5	1,9	15

TABLICA 4. Interes za rodove i službe u podskupinama dosta i jako zainteresiranih za vojno zanimanje/profesiju

1. Dobiti važne informacije u svrhu stvaranja privlačne i učinkovite politike zapošljavanja Ministarstva obrane i to u dijelu koji se tiče pitanja beneficija.
2. Odrediti okvir za stvaranje i izvođenje prave informativne i oglasne strategije i kampanje kako bi vojno zanimanje/profesija postala privlačna za mladež.

Samo jedna petina ispitanika opredijelila se za otpreminu. Za svaku od druge dvije mogućnosti – pomoć pri zapošljavanju na civilnim poslovima i financijsku potporu za daljnje školovanje – odlučilo se po nešto više od 39 posto ispitanika.

Razlog odluke za rod/službu	Ispitanika, %
Jer je zanimljiviji	66,3
Jer je prestižniji	4,8
Odora je ljepša	4,0
Kasama je blizu moje kuće	3,7
Moguće je steći vještine korisne za civilni posao	12,1
Može se postići nešto posebno	31,6
Znam nekoga tko tamo radi	4,8
Ne znam, nisam razmišljao o tome	15,8

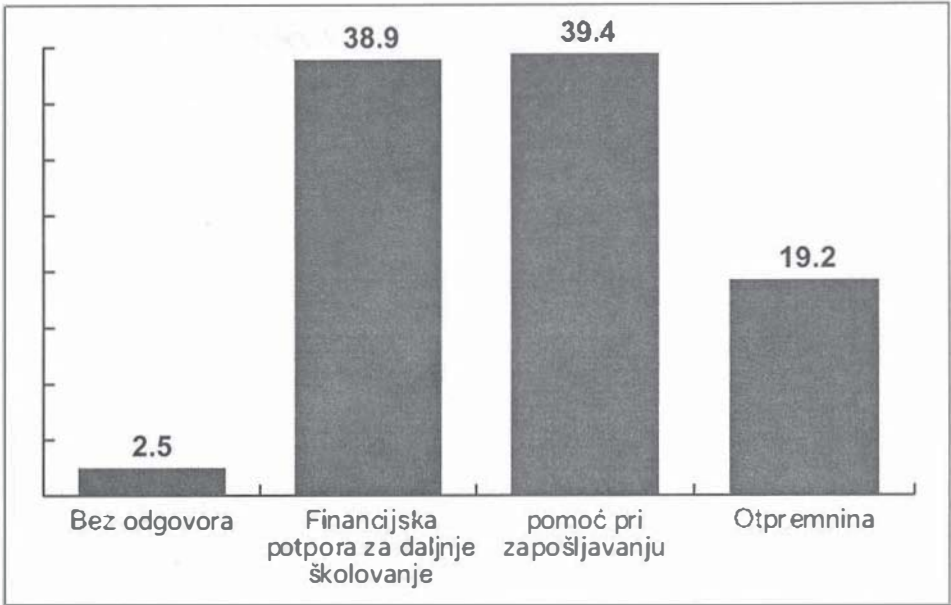
TABLICA 5. Zašto ste se odlučili za određeni rod ili službu?

Za vojnu organizaciju rezultati su posve zadovoljavajući budući da interes za jednokratnu otpremninu nije naročito visok. Otpremnina je s financijskog aspekta najmanje prihvatljiva, jer se radi o razmjerno visokim svotama. Financijska potpora za daljnje školovanje je dakako prihvatljivija jer se izdaci proteži na dulje razdoblje. Dodatni pozitivni element ovog rješenja jest da se njime podiže stupanj nacionalnog obrazovanja. Za državu je pomoć pri zapošljavanju najprihvatljivija opcija jer nije povezana s velikim i izravnim financijskim izdacima. Za primjenu ove opcije morala bi biti razvijeni i odgovarajući zakonski propisi. Oni su potrebni kako bi se bivšim vojnicima, ukoliko ispunjavaju uvjete za određeni posao i dužnost, dalo prvenstvo u zapošljavanju u neoperativnim i civilnim dijelovima sustava nacionalne sigurnosti. Neka vrsta prvenstva pri zapošljavanju morala bi postojati i u drugim dijelovima društva, pri čemu bi zapošljavanje bivših vojnika trebalo biti povezano s oslobođanjem poslodavaca od plaćanja doprinosa i poreza ili smanjenjem tih obveza.

3.6 Plaće i/ili naknade

Na kraju rasprave o pojedinim specifičnostima statusa vojnog zanimanja/profesije valja razmotriti i pitanje plaće odnosno naknade, što je za gotovo sve pojedince najvažnije pitanje. U svim najrazvijenijim industrijskim državama novac postaje sve važniji čimbenik u procesu donošenja odluke da se netko posveti ili ne posveti vojnom zanimanju/profesiji¹². Ovakvi zaključci dijelom su potvrđeni i našim nalazima. Budući da se u suvremenim oružanim snagama mogu naći tri skupine

¹² Odluka za vojno zanimanje/profesiju uglavnom je motivirana ekonomskim interesom. Ekonomski motivacijski čimbenici posebno su važni u razdobljima gospodarskih kriza (Garb, 1993.). Koji su motivacijski čimbenici na prvom mjestu, jako ovisi o tome koja je skupina u pitanju; neki autori (npr. Pinch, 1987.; Gade u: Elig, 1987.) našli su da financijske i druge povlastice povezane s dugoročnom vojnom službom nisu tako važne.

GRAFIKON 2. Koju biste povlasticu na kraju ugovornog roka izabrali ukoliko ne biste htjeli ponovno potpisati ugovor?

osoblja koje se statusno jasno razlikuju – vojnici, dočasnici i časnici – mi smo postavili tri različita pitanja o visini početničke plaće za vojnike, dočasnike i časnike (TABLICA 6).

U vrijeme sastavljanja upitnika članovi naše istraživačke skupine dvojili su mogu li srednjoškolci razumjeti ovakvo konkretno pitanje i dati na njega odgovor. Oni među nama, koji su tvrdili da mladež itekako ima mišljenje o tako važnom pitanju kao što je visina plaće u modernom društvu, bili su u pravu. Ispitanici uopće nisu htjeli zaobići ovo pitanje što je dokazano i činjenicom da je na ovo pitanje dobiveno najmanje uskraćenih odgovora u cijelom istraživanju.

U upitniku je za plaće svih triju kategorija osoblja ponuđena ista skala i to u iznosima u rasponu od 40.000 do 160.000 SIT (u vrijeme provođenja ispitivanja tečaj je iznosio 10.000 SIT za 100 DEM). Ispitanicima je postavljeno pitanje o visini odgovarajuće naknade ili plaće za obavljanje vojnih dužnosti u svakoj od te tri kategorije. Prvi pokazatelj o visini željene plaće za svaku statusnu skupinu vidi se u srednjoj vrijednosti plaće za tu kategoriju. Za vojnika ona iznosi oko 94.000 SIT (940 DEM), za dočasnika gotovo 118.000 SIT (1180 DEM) a za časnika 140.000 (1400 DEM). Zanimljivo je da se prosječna visina plaće u promatranim skupinama podiže u intervalu od oko 20.000 SIT (200 DEM). Ovaj bi "skok" između kategorija dočasnika i časnika bio možda i viši da učenici nisu bili ograničeni s ponešto skraćenom skalom u posljednjoj kategorij. U istraživačkoj skupini bili smo očito više na strani poslodavca nego posloprimatelja. Na grafikonu krivulja plaće časni-

Visina plaće u DEM*	Ispitanika, %		
	Vojnici	Dočasnici	Časnici
400,00	1,8%	0,5%	0,4%
500,00	2,9%	0,4%	0,2%
600,00	6,3%	1,0%	0,4%
700,00	10,1%	1,9%	0,4%
800,00	19,8%	4,3%	1,0%
900,00	13,4%	6,5%	2,3%
1000,00	19,4%	15,4%	3,5%
1100,00	5,9%	13,3%	4,3%
1200,00	6,7%	18,1%	9,9%
1300,00	1,8%	14,3%	10,1%
1400,00	2,3%	9,4%	11,6%
1500,00	0,7%	5,0%	18,8%
1600,00	6,9%	7,9%	35,0%
Bez odgovora	2,1%	2,0%	2,1%
x	943	1177	1402

TABLICA 6. Kada biste se odlučili stupiti u slovenske oružane snage kao vojnik/dočasnik/časnik, kolika bi trebala biti početnička plaća vojnika/dočasnika/časnika? (Postavljena su tri odvojena pitanja.)

* U upitniku su iznosi dani u slovenskim tolarima (SIT; okvirni tečaj u vrijeme anketiranja iznosio je 10.000 SIT 100 DEM).

ka ne pada kao što se može opaziti u ostale dvije kategorije, nego opažamo koncentraciju odgovora na maksimalnoj plaći od 160.000 SIT (1600 DEM). To je odgovor koji je odabralo čak 35 posto učenika u uzorku.

4. ZAKLJUČAK

Osim nekih drugih čimbenika, koji u ovom radu nisu raspravljani, konačna odluka slovenske srednjoškolske mladeži o tome hoće li ili neće stupiti u vojnu službu ovisi, kad je riječ o statusnim pitanjima, o (1) povlasticama na kraju vojne službe (najviše se traži financijska potpora odnosno stipendija za daljnje školovanje), (2) funkcionalnom aspektu (najviše se traži neborbena tehnička/administrativna funkcija odnosno uloga), (3) duljini trajanja ugovornog razdoblja u vojnoj službi (najviše se želi jedna godina) te, konačno, (4) zemljopisnom aspektu odnosno

mjestu službovanja (najviše se traži služba djelomično u domovini a djelomično u inozemstvu). Ugovor o službi u vojnom zanimanju/profesiji koji bi potpisala većina mladih Slovenaca imao bi dakle ove odredbe: godina dana vojne službe u neborbenoj tehničkoj/administrativnoj funkciji s nešto službe u inozemstvu i sa stipendijom po okončanju službe.

Sumnjamo da je to posve sukladno sa stvarnošću koja jest ili će biti dio procesa uključivanja srednjo – i istočnoeuropskih zemalja u zapadne političko-sigurnosne integracije, pri čemu je NATO za sada na prvome mjestu. Jasno nam je da prvi krug proširenja NATO-a prema Istoku (koji, tko zna, može biti i posljednji) nije bio posljedica neke nepredvidljive širokogrudnosti zapadnih zemalja. Ovaj proces je dakako bio pun predvidivosti i pragmatizma i bio je utemeljen na preciznoj analizi odnosa troškova i koristi. Najvažniji izravni razlog ove odluke bilo je proširenje vojne sigurnosti zapadnih zemalja¹³, premda je ovakvo rezoniranje moralo povremeno biti ograničeno zbog odlučnijeg protivljenja Rusije. Posredni razlog zapadnih zemalja leži u porastu vojnih potencijala koji može biti korišten u sigurnosnim operacijama po cijelom svijetu. Kad govorimo o vojnim potencijalima, ne mislimo primarno o vojnoj opremi, oružjima i doktrinama zapadnih zemalja, nego o osoblju koje je svakako mnogo važnije. U tim zemljama najvažnija je mladež koja tradicionalno koristi vojno zanimanje/profesiju kao važan kanal socijalne promocije. Obzirom na kritično socijalno stanje u gotovo svim tranzicijskim zemljama i na proces demokratizacije njihovih oružanih snaga, ovi kanali postaju još dodatno zanimljiviji. Posebno je to slučaj u procesu preobrazbe iz oružanih snaga koje se temelje na vojnoj obvezi u potpuno profesionalne oružane snage. Njihovu privlačnost naglašava stvarna ili potencijalna integracija u NATO. Na taj način vojna je služba postala jedan od najlakših i najsigurnijih kanala prema elitnim zapadnim institucijama. Nema sumnje da u tome leži stvarna mogućnost da se prevladaju poteškoće u popunjavanju zapadnih oružanih snaga, a koje proizlaze iz sve jače odbojnosti koju zapadna mladež ima prema vojnoj službi. Ako još uzmemo u obzir sve brojnije i sve ekstenzivnije nove misije oružanih snaga najrazvijenih industrijskih država, onda je jasno da će dobar dio "nove krvi" za te misije doći iz Srednje i Istočne Europe. Rezultati našeg istraživanja koji pokazuju neočekivani interes mladeži za vojno zanimanje/profesiju dokazuju da razmišljanja i očekivanja mladeži nisu nerealistična. Možda će i to biti još jedan čimbenik koji će dužnosnike u Bruxellesu i zemljama članicama NATO-a potaći da ispune svoja obećanja i ostvare pretpostavljeno drugo proširenje u koji bi, prema nekim informacijama, trebala biti uključena i Slovenija.

U kontekstu procesa mogućeg uključivanja Slovenije u zapadne političko-sigurnosne integracije a posebno u proširenje NATO-a, kvantitativno vrlo optimistički rezultati o interesu mladeži za vojno zanimanje/profesiju unekoliko su relativizirani budući da mladež uglavnom želi:

(1) vojnu službu obavljati kratko

¹³ Najvažniji razlog je stvaranje razmjerno dubokog (vojnim žargonom kazano) prostora odnosno sigurnosnog pojasa koji Zapadne zemlje dijeli od još uvijek nepredvidljive Rusije.

- (2) u najprestižnijim i manje zahtjevnim rodovima i službama te
- (3) čak i unutar tih rodova i službi traže ne toliko borbene koliko neborbene tehničke/administrativne funkcije (uloge).

Nasuprot tome, od oružanih snage novih zemalja članica i njihovih vojnika očekivat će se, bar u početku, da izvršavaju tehnički i organizacijski manje zahtjevne ali zato izloženije i opasnije zadaće. Stavovi slovenske mladeži koji su sukladni s mogućim uključivanjem Slovenije u zapadne političko-sigurnosne integracije tiču se:

- (1) razmjerno visoke spremnosti da se dio vojne službe provede u inozemstvu i
- (2) razmjerno niske financijske evaluacije vojne službe, odnosno male svote novaca za koje je slovenska mladež pripravna biti u vojnoj službi.

S engleskoga preveo Ozren Žunec

Literatura

- *** (1998.) "Slovenska mladina in vojaški poklic 1997." Istraživački izvještaj. Obramboslovni raziskovalni center, Inštitut za družbene vede, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- *** (1993.). *International Military and Defense Encyclopedia* Brassey's (US), Washington.
- Bebler, Anton (1987.). "The Yugoslav Youth Motivation and Military Occupations Developments in the Fields of Social Science. Inquiry." U: Kuhlmann, Jürgen/ Bebler, Anton (eds.), *Youth Motivation and Military Service*. FORUM International, Volume 6, SOWI, München.
- Gade, Paul A.; Elig, Timothy W. (1987.). "Enlisting in the U.S. Army: The Citizen Soldier in an All-Volunteer Force." U: Kuhlmann, Jürgen/ Bebler, Anton (eds.), *Youth Motivation and Military Service*, FORUM International, Volume 6, SOWI, München.
- Garb, Maja (1993.). *Vojaški profesionalizem, diplomatska naloga*, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Kotnik, Igor (1994.). *Primerjalna analiza obvezniškega in poklicnegaopolnjevanja oboroženih sil v Evropi in Severni Ameriki*, magistrska naloga, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Kuhlmann, Jürgen; Lippert, Ekkehard (1992.). "Farewell to Compulsory Military Service, Arguments Against and for Compulsory Military Service in the Times of Peace - the Case of Germany". Paper presented at the 1992 Interim Conference of the Research Committee 01/ISA: Armed forces and Conflict Resolution, Valparaiso/Chile, August 27 -30, 1992, SOWI. Manigart, Philippe (1990.), "The Decline of the Mass Armed Forces in Belgium 1900-1985". U: Problems and Options of the Mass Armed Forces, FORUM International, Volume 9, SOWI, München.
- Manigart, Philippe; Wauters, Nicole; Charrault, Patrick-Alain (1994.). "Etude de marché sur le recrutement de personnel volontaire et de carrière dans les forces armées Belges", Research report. Chaire de sciences sociales école royale militaire, Bruxelles.

- Moskos, Charles C.; Burk, James (1994.). "Multinational Peacekeeping Operations: Background and Effectiveness", v; Burk, James, *The Military in New Times - Adapting Armed Forces to a Turbulent World*, Westview Press.
- Oetting, D.W. (1984.). "Some Thoughts on the Motivation of Servicemen". *Proceedings of the Second Symposium on Motivation and Morale in the NATO Forces*, Bruxelles.
- Pinch, Franklin C. (1987.). "Youth Motivation and Military Service in Canada." U: Kuhlmann, Jürgen/ Bebler, Anton (eds.), *Youth Motivation and Military Service*, FORUM International, Volume 6, SOWI, München.
- Vegič, Vinko; Kotnik-Dvojmoč, Igor (1998.). "Some Aspects of Slovene Youth Attitudes Towards National Security and Military Profession – 1997 Survey". Paper presented at the conference *The Armed Forces in a Democratic Society*, The Sociological Research Center of the Ministry of Defence, 27.-30. April 1998., Sofia.

SLOVENE YOUTH EXPECTATIONS TOWARD THE MILITARY OCCUPATION/PROFESSION AND THE MILITARY ORGANISATION AS A WORKING ENVIRONMENT (Slovene Youth and Military Profession – 1997 Survey¹⁴)

Igor Kotnik Dvojmoč and Vinko Vegič

Summary

Slovene youth attitudes towards the military and the motivation for the military profession were in the past subjected to several studies. The Slovene Youth and Military Profession survey in 1997 was first after 1991 when Slovenia achieved independence and formed its own military organisation. The research Slovene Youth and Military Profession was focused on the youth in the 3rd year of secondary schools. The survey was carried out in January 1997. The final number of students who answered our questionnaire is 1642 and consists of 54,4% male and 45,4% female population. Because of the large number of variables in our questionnaire (406), in the paper are presented only some most important and most interesting results and findings concerning Slovene youth expectations toward the military occupation/profession and the military organisation as a working environment. These aspects are: (1) the length of the desired military service contraction period, (2) the place of military service (geographical aspect), (3) the place of military service (functional aspect i.e. question of desired role), (4) the youth attitude toward branches, arms and services inside the armed forces, (5) benefits following the end of active military service and (6) salary and/or pay. Our researching results show an unexpected youth interest for the military occupation/profession. The contract for the military occupation/profession signed by the highest number of Slovene youth would be: one year of military service in a non-combat technical/administrative function with some service abroad, and scholarship at the end of service.

Keywords: military occupation/profession, youth attitude, Slovenia

---

¹⁴ Institutions placing an order and money for the research project are Ministry of Defence and Ministry of Science and Technology. The research project has been executed by Defence Research Centre, Institute of Social Sciences at the Faculty of Social Sciences. It has been prepared and accomplished by Anton Grizold, PhD., Ljubica Jelušič, PhD., Vinko Vegič, MA. and Igor Kotnik Dvojmoč, MA. Methodological advisers were Mirjana Ule, PhD. and Vlado Miheljak, PhD. In the phase of the processing of statistical data we closely and fruitfully collaborate with Slavko Kurdija, MA.